

Nr 258

Av fru Segerstedt Wiberg, *angående konstitutionsutskottets rätt att erhålla tillgång till handlingar för dechargearbetet.*

(Lika lydande med motion nr 326 i Andra kammaren)

Enligt § 105 regeringsformen bygger konstitutionsutskottets dechargearbete på statsrådsprotokollen. Dessa skall för granskning tillhandahållas utskottet. Undantag göres dock i denna paragraf för vissa särskilda protokoll som kan ha upprättats i vissa ärenden rörande rikets förhållande till främmande makt. Dessa protokoll kan under särskilda omständigheter undanhållas utskottet. Protokoll får dock ej vägras utskottet med mindre utrikesnämnden erhållit tillfälle yttra sig i saken. Häri ligger en betydelsefull garanti för att icke viktiga frågor kan undandragas riksdagens kontroll utövad av konstitutionsutskottet. Beträffande protokollen i kommandomål gäller den inskränkningen att endast protokoll i allmänt kända och av utskottet uppgivna händelser kan utlämnas till utskottet för granskning. Denna begränsning har i praktiken ej haft större betydelse.

De nu påtalade inskränkningarna i riksdagens sätt att utfå protokoll har funnits i grundlagen alltsedan 1809. Det synes emellertid i dag knappast överensstämman med modernt synsätt vad gäller riksdagens uppgifter i förhållande till regeringen att den senare på detta sätt kan undandraga det utskott som skall granska dess verksamhet vissa handlingar. Konstitutionsutskottet bör ha en i princip oinskränkt rätt att få taga del av alla regeringshandlingar. Därest inskränkande regler av hänsyn till rikets yttre säkerhet bedömes såsom ofrånkomliga, d. v. s. om man anser att regeringen måste kunna företaga handlingar, för vilka den ej skall behöva stå till svars inför folkrepresentationen, får saken ordnas på annat sätt. Föreligger fall av den art — varom nu talats — måste det vara fråga om så viktiga och för riket betydelsefulla avgöranden att det synes naturligt att även representanter för riksdagen är insatta i frågeställningen. Avgörandet om saken skall kunna tas upp till granskning och bör då ligga hos ett riksdagsorgan, ej hos regeringen som skall bli föremål för granskningen. Det kan vidare erinras om att det här är fråga om en efterhandsgranskning. Det känsliga läge som föranlett starkt sekretessbehov rörande protokollen kan för länge sedan vara överspelat.

De nu diskuterade bestämmelserna i § 105 regeringsformen är i behov

av en översyn och modernisering. Även om det nuvarande dechargesystemet kommer att bibehållas blott under en kanske begränsad tid, bör likväl dessa regler omedelbart ändras så, att riksdagen får full insyn vid sin granskande uppgift. Konstitutionsutskottet torde kunna utarbeta erforderliga ändringsförslag, så att dessa kan antagas första gången vid 1968 års riksdag.

Reglerna i regeringsformen, som nu behandlats, har emellertid återverkningar i andra avseenden, där det är både möjligt och önskvärt att åstadkomma omedelbara förändringar utan den omgång som är ofrånkomlig vid grundlagsändringar. Grundlagen reglerar som bekant endast konstitutionsutskottets tillgång till statsrådsprotokollen. Utskottets granskning fordrar emellertid att konstitutionsutskottet får tillgång också till de till respektive ärende hörande akterna och eventuellt andra handlingar i Kungl. Maj:ts kansli, vilka belyser konseljärendet i fråga och regeringens handlande i detta.

I svensk rätt saknas generella bestämmelser om i vad mån en myndighet äger från en annan utbekomma allmänna handlingar, vilka icke är tillgängliga för envar. På några punkter har sådana regler kommit till stånd, t. ex. beträffande i vad mån taxeringsmyndighet äger utfå hemliga handlingar från andra myndigheter för sitt taxeringsarbete. Motsvarande bestämmelser finns däremot ej rörande konstitutionsutskottets granskningsarbete. Otvivelaktigt behövs sådana för att trygga konstitutionsutskottets tillgång till alla de dokument varav det kan ha behov i dechargearbetet. Nuvarande ordning möjliggör för exempelvis verkschef eller vad gäller handlingar förvarade i Kungl. Maj:ts kansli för vederbörande statsråd att besluta att konstitutionsutskottet ej skall få ta del av handlingar som finns hos myndigheter och som måhända kan vara besvärande på ett eller annat sätt för någon regeringsmedlem.

En lagregel bör nu införas som ger konstitutionsutskottet rätt att för sitt dechargearbete av statlig myndighet inklusive Kungl. Maj:ts kansli erhålla alla nödiga handlingar, som erfordras för dechargearbetet. En inskränkning torde till en början ej kunna undvikas, nämligen den att handlingar som gäller sådana mål i särskilda statsrådsprotokoll som undantagits konstitutionsutskottet ej behöver överlämnas till utskottet. I och med att § 105 regeringsformen ändras, kan emellertid detta undantag bortfalla. Det riktiga vore att reglerna införas i sekretesslagen på sätt närmare utvecklas i Malmgren, Sveriges grundlagar (s. 233—234).

Under återopande av det anförda får jag hemställa,

dels att riksdagen måtte uppdraga åt konstitutionsutskottet att utarbeta förslag till ny lydelse av § 105 regeringsformen som ger konstitutionsutskottet rätt att erhålla tillgång till i princip alla statsrådsprotokoll, *dels ock* att riksdagen måtte för sin del antaga förslag till lag om änd-

ring i sekretesslagen så att konstitutionsutskottet får rätt att av annan myndighet utbekomma i princip alla allmänna handlingar som utskottet behöver i sitt dechargearbete.

Stockholm den 25 januari 1967

Ingrid Segerstedt Wiberg (fp)